

(/)

🏠 (/)

> Sport, idræt, krop (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/sport-idraet-krop-sundhed-sygdom>)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>)

> Doktor Leunbach – Abortlæge, idealist og seksualoplyser

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/sport-idraet-krop-sundhed-sygdom/spilleets-forvandling>)

Doktor Leunbach – Abortlæge, idealist og seksualoplyser

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 5027

Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/sport-idraet-krop-sundhed-sygdom/doktor-leunbach-abortlaege-idealiste-og-seksualoplyser)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/sport-idraet-krop-sundhed-sygdom/doktor-leunbach-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/sport-idraet-krop-sundhed-sygdom/doktor-leunbach-abortlaege-idealiste-og-seksualoplyser)

[abortlaege-idealiste-og-seksualoplyser](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/sport-idraet-krop-sundhed-sygdom/doktor-leunbach-abortlaege-idealiste-og-seksualoplyser)) **t** (<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten

kan ses på [http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/sport-idraet-krop-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/sport-idraet-krop-sundhed-sygdom/doktor-leunbach-abortlaege-idealiste-og-seksualoplyser)

[sundhed-sygdom/doktor-leunbach-abortlaege-idealiste-og-seksualoplyser](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/sport-idraet-krop-sundhed-sygdom/doktor-leunbach-abortlaege-idealiste-og-seksualoplyser)) **in**

([http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/sport-idraet-krop-sundhed-sygdom/doktor-leunbach-abortlaege-idealiste-og-seksualoplyser)

online.dk/boger/anmeldelser-5-5/sport-idraet-krop-sundhed-sygdom/doktor-leunbach-abortlaege-idealist-og-seksualoplyser&title=)

Jens-Emil Nielsen

Doktor Leunbach. Abortlæge, idealist og seksualoplyser. En biografi

Bogforlaget Her & Nu. 284 sider. 249 kr.

Af Ester Monrad, cand. mag i historie og dansk

Hvis man er garvet Matador-fan, vil man måske kunne genkalde sig, hvordan Elisabeth Friis i et afsnit skaber røre i Korsbæks kredse ved at erklære sig som tilhænger af lægen J.H. Leunbachs syn på bl.a. kvinders ret til seksualoplysning og i visse tilfælde abort. En af seriens heltinder repræsenterer her et moderne syn på kvinders rettigheder og seksualoplysning, der peger frem mod mere oplyste og frie tider.

Var man en af de mange biografængere, der i 2018 så filmen "Journal 64", blev man måske forarget over filmens afsluttende citater: "Vi behandler

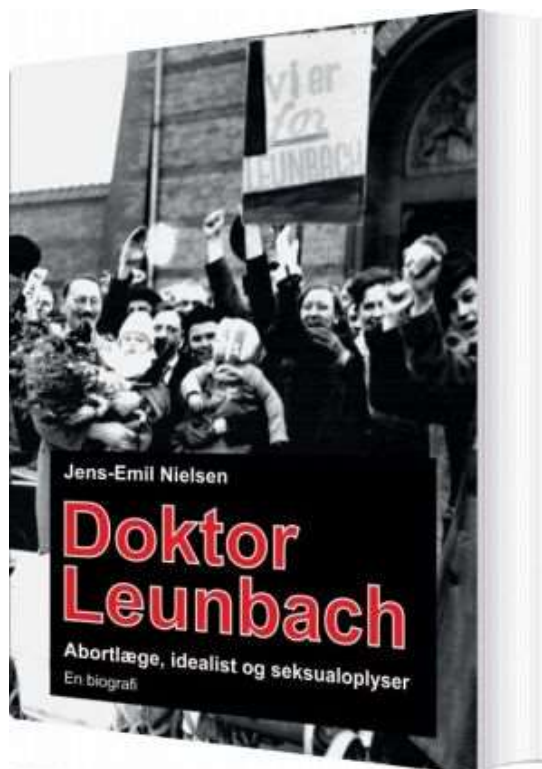
undermåleren med omsorg og kærlighed, men forbyder ham til gengæld at formere sig.". Den uddybende tekst om, hvem datidens "undermåler" var, lyder således: "Alle åndssvage, epileptikere og sindssyge, psykopater, folk med antisociale tilbøjeligheder eller med perverse drifter, kvartalsdrankere og andre alkoholister". De afsluttende ord tilhører samme læge, som Frk. Friis altså bakker op om, nemlig J. H. Leunbach.

Med nutidens øjne kan dette lyde temmelig modstridende, og man kan undre sig og overveje, hvem denne mand med både fremsynede holdninger og ønsker om tvangssterilisation kan være? Svaret på dette og et generelt grundigt portræt af lægen J.H. Leunbach (1884-1955) kan findes i den nyligt udkomne bog Doktor Leunbach – Abortlæge, idealist og seksualoplyser (Bogforlaget HER & NU), skrevet af Jens-Emil Nielsen.

Og historien er bestemt værd at dykke ned i. Her bliver portrætteret af en mand samtidig et billede af såvel en sag, nemlig seksualoplysning og kvinders rettigheder, som en tid, idet den sag, han kæmper for, i den grad er i strid med tidens fremherskende holdninger.

Leunbachs historie er interessant, ekstraordinær og et portræt værd. Her møder man således en mand, der var 1/8 caribier, gymnasieelev med Peter Freuchen, gift to gange og bl.a. skilt, gift og far igen i en forholdsvis sen alder. Han var medstifter af Foreningen for seksuel oplysning og holdt utallige foredrag sammen med tidens kvindesagskæmpere, bl.a. Thit Jensen, som han – som det skete for så mange andre – faldt i unåde hos. Han blev anklaget og sidenhen fængslet for sit virke som abortlæge, under krigen sad han i Horserød, flygtede til Sverige, og selv afslutningen på livet blev dramatisk for Leunbach. Her alene er der stof nok til en bog.

Derudover bliver man ved læsning klogere på, hvilke vilkår man – især kvinderne – levede under, når det kom til bl.a. ufrivillige graviditeter og kønssygdomme. Fx rejste Leunbach land og rige rundt og holdt foredrag om forebyggelse af graviditeter, som regel for fulde huse, men også – som man altså ser det i Matador – med meget forskellige og ofte kritiske røster iblandt publikum.

Når man læser uddrag af de breve, han har modtaget fra kvinder, der bønfalet ham om hjælp, bliver man berørt og forstår hans drive og kamp, der alt andet lige må have gjort livet besværligt for ham: "En kvinde på 28 fortæller, at hun på 7 år har fået 6 børn og nu er i omstændigheder igen. Hun er ved at blive helt sær i hovedet. En kvinde på 40 har født 7 levende børn og haft 4 aborter. Hun er en del ødelagt i sine nerver og træt af alle de børn, men er uheldigvis blevet besvangret igen. Findes der ikke et middel, der kan hjælpe hende? Hun kalder sig en fattig ubemidlet kone og underskriver "med agtelse"." (Doktor Leunbach s. 165)

Problemet var, at der ikke fandtes et middel, der kunne hjælpe disse kvinder, og derfor blev Leunbachs største og vigtigste arbejde oplysning om forebyggelse af graviditet. Her talte han først og fremmest for brug af datidens (dårlige) kondomer eller pessaret, som var det, Leunbach og andre mente virkede bedst. Sidenhen blev det så spørgsmålet om abort, han blev kendt for.

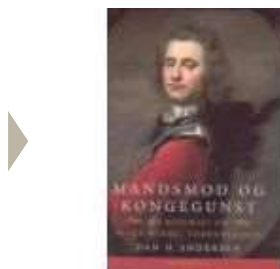
Bogen konkluderer – ikke overraskende – at Leunbachs virke har haft stor betydning for de kvinder i samtiden, som han hjalp, enten med forebyggelse eller afbrydelse af graviditet. Desuden påpeger bogen, hvordan Leunbach og andre af datidens seksualoplyseres arbejde uden tvivl har banet vejen for den senere udvikling og sidenhen lovgivning på området.

Måske det er kontrasten mellem nutidens kvinders muligheder og frihed og datidens kvinders manglende muligheder og frihed, der vækker mest stof til eftertanke. Bedøm evt. selv.

[Historie-online.dk, den 6. januar 2020]

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/sport-idaet-krop-sundhed-sygdom/spilleets-forvandling>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

MANDSMOD OG KONGEGUNST

(<http://www.historie-online.dk/boger/mandsmod-og-kongegunst>)

HITLER - EN BIOGRAFI

(<http://www.historie-online.dk/boger/hitler-en-biografi>)

OLUF HØST

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/oluf-hoest>)